

REZULTATI RADA U DODATNOJ NASTAVI

U dodatnu nastavu u osnovnoj školi obično se uključuju oni učenici koji u nekom predmetu postižu natprosječne rezultate. Njima se, naime, želi omogućiti da prema svojim sposobnostima nauče i više nego što propisuje nastavni program.

No mislim da je takvo shvaćanje pogrešno i da bismo dodatnom nastavom morali obuhvatiti one učenike koji za neki predmet pokazuju naročit interes, pa makar u ostalim predmetima postižu prosječne rezultate. Izbor neka bude zaista slobodan. Dopustimo isto tako onima koji žele iz grupe da odu, a onima koji se žele uključiti u rad grupe da dođu i okušaju svoje sposobnosti! Kad se jednom iskristaliziraju želje i interesi, ostat će u skupini oni koji to stvarno žele i postići će sigurno dobre rezultate.

Za rad u skupini dodatne nastave u stranom jeziku najprikladniji su u čenicima VI—VIII razreda pod pretpostavkom da su strani jezik počeli učiti u IV razredu. Na tom su stupnju, tj. do VI razreda učenici uglavnom svladali glasovni sistem jezika koji uče te usvojili osnovne jezične strukture i određeni leksik pa posjeduju neku osnovicu za kreativan rad. Praksa je pokazala da je najefikasniji rad u grupama od 12 učenika. Ako su motivirani, njihova će kreativna djelatnost biti spontanija. Sigurno je da sve ono što žele izraziti neće moći formulirati na stranom jeziku, jer im je jezično znanje ipak ograničeno. Ali tu je nastavnik, koji će im pomoći da premoste zapreke u izražavanju vlastitih osjećaja, ideja i želja.

Školske godine 1974/75. učenici šestih i osmih razreda naše škole bili su obuhvaćeni u dvije skupine dodatne nastave u engleskom jeziku. U svakoj skupini bilo je 12 učenika. Oni su bili zaista aktivni. Sastajali smo se jedanput tjedno, a skupine smo zajedničkim imenom nazvali »English Literary Group«.

U početku je najveći dio sati bio posvećen raznovrsnim sadržajima, pri čemu su bile zastupljene sve faze učenja stranog jezika, pa i pisanje, no, kao što znamo, učenik može napisati tek ono što može i izreći.

Rad tih skupina odvijao se jednostavno »neškolski«. Nisam se služila jednom knjigom ili jednim materijalom pripremljenim u smislu tečaja za učenje engleskog kao stranog jezika, već nizom ideja iz različitih priručnika, knjiga, a mnoge su i same navirale tijekom rada. Jedan od oblika rada bio je i *slobodan razgovor*.

Rukovodila sam se činjenicom da je jezik sredstvo komuniciranja, toliko potrebno u međusobnom zbližavanju i tako započela rad. Prvi satovi bili su jednostavno posvećeni razgovoru na engleskom jeziku. To su bila sasvim konkretna pitanja iz njihova života, o članovima obitelji, o tome kako provode ili bi htjeli provoditi slobodno vrijeme, što obično rade nedjeljom, kako pomažu majci, ocu, vole li braću, idu li u kazalište, koju glazbu vole, koji predmet u školi im je najmiliji, što bi najradije bili kad odrastu, vole li cvijeće, životinje, život, ljude, idu li u kino, na ples, što misle o »rocku«, a što o ozbiljnoj glazbi itd.

U početku smo nailazili na teškoće, pa je učenike trebalo hrabriti i poticati da govore kako bi stekli izvjesno samopouzdanje. No kad su osjetili neku si-

gurnost, pristupili smo postepeno i kritici onoga što su kazali ili napisali i zajednički popravljali eventualne pogreške. Kroz takve razgovore upoznala sam djecu i pripremala odgovarajući daljnji tok rada prema njihovim interesima. Učestale pogreške i strukture koje su zadavale teškoće pri izražavanju uvježbavala sam na jednom od slijedećih sati, a neke sam unijela u redovite nastavne sate da ih svi učenici svladaju.

Igra je nerazdvojni dio dječjeg života. Ona pozitivno utječe i na odgoj. U njoj dijete mora primijeniti one norme koje je naučilo, mora biti pošten i pravedan drug, treba da se nauči suzdržavati, treba da znađe i može podnijeti i pobjedu i poraz. Osim toga, igra potiče na rad, daje volju za stvaranje, ulazi u dječju svijest, djeca razmišljaju o njoj i nakon sata.

Na svakom satu odvojila sam oko deset minuta za igru. Služila sam se knjigom W. R. Leea, *Language Teaching Games and Contests* (Oxford University Press), koja sadržava ideje za provođenje različitih vrsta igara pomoću kojih razvijamo vještinu slušanja, govorenja, čitanja i pisanja. Igre sam odabirala prema interesima skupina, odnosno prema vješтини koju sam željela razvijati. Zabavna igra brzo se prihvaća, stvara interes, razvija domišljatost i dovodi do uzbuđenja te tako aktivira sve učenike. W. R. Lee u predgovoru kaže: »Trebalo bi sagledati i drugu svrhu učenja jezika: jezik se uči upotrebljavajući ga, ali upotrebljavajući ga u situacijama. Riječi i rečenice koje nisu povezane ne dovode učenika ni do čega. Usporedo s opasnosti monotonije i dosađivanja postoji i opasnost od mehaničkog drila, opasnost slijepog papagajstva i besmislice. Situacije koje oživljavaju strani jezik u razredu popraćene su pokretima, rukovanjem stvarima, dodirivanjem predmeta, radnjama, događajima, slikama, dramatizacijom, zanimljivim pričama, bilo da su izrečene ili napisane, i ne manje važnim raznim natjecanjima i igrama.« (Str. 2)

Iz razreda ne možemo voditi učenike u sve *situacije u svakodnevnom životu*, ali zato vanjski život, vanjski svijet možemo na neki način unijeti u razred simuliranjem situacija.

Efektivno učenje stranog jezika bazira se na učenju određenih govornih situacija, odnosno na reagiranju u određenim situacijama. Na početnom stupnju učenja stranog jezika dvije učestale rečenice pri svakodnevnom ophođenju s učenicima vrijede više nego čitava stranica teksta koji nije povezan sa životnom situacijom. Na tome se i osniva nastavni program u stranom jeziku. Pri izvođenju kratkih scena dijete se poistovjećuje s osobama u njima. Ono uspostavlja svoj odnos prema okolini, te u njemu postoji želja za predočivanjem, predstavljanjem nečeg što u životu ne može postići. To je izvanredna motivacija za stvaranje situacija koje proističu iz njegovih želja.

Često sam se služila *dramatizacijom*. U početku sam počela s pokretima i mimikom. Jedan ili više učenika imitirali su razne životinje, osobe, radnje, a ostali su pogađali o čemu se radi. Radilo se prema vlastitom izboru, odnosno ideji samih učenika ili skupine, a simbole u izvođenju također su sami izmišljali. Pritom su klupe i stolice bile postavljene u polukrug ili odmaknute prema zidu, da bi sredina učionice bila slobodna, što je vrlo praktično i pri izvođenju igre i drugih aktivnosti.

Pokazalo se da gotovo svi vole imitirati životinje, pa smo pročitali priču o lavu i mišu iz zbirke tekstova za osnovnu školu »Let's Read English« u izdanju »Školske knjige«. Za dramatizaciju priče bila su potrebna 4 lica, tj. po 4 učenika koji će predstavljati životinje. Učenici su sastavljali i uvježbavali dijalog u

grupama, a pritom je svaka grupa mogla izmijeniti tekst i time pridonijeti originalnosti. Zatim su tako dramatiziranu priču izvodili učenici svake grupe, pri čemu se razvilo i natjecanje, a bilo je i prilike za samokritičnost. Promjena boje glasa utjecala je i na njihovo sveopće ponašanje i izražaj lica prilikom glume.

Motivaciji učenika u znatnoj mjeri pridonosi i učenje pjesama za pjevanje, što stvara određeno raspoloženje.

Za čitanje u slobodnom vremenu podijelila sam učenicima različite priče na engleskom jeziku iz serije *Supplementary Reader* (Longman — London). Učenici su ih odabirali sami, prema svom interesu i znanju jezika (ponekad uz pomoć nastavnika), a pošto su ih pročitali, obično bi ih izmijenili. Neki su ih nakon toga sastavljali, a neki su samo kratko ispričali sadržaj. Naravno, bilo je i mnogo pitanja s kojima su učenici dolazili na sastanke skupine.

Sav je rad, dakako, bio u neku ruku i priprema za *slobodno pisanje*. Počeli smo pisanjem zajedničkih sastava i pritom uvježbavali oblik i način pisanja jednog sastava.

Učenici su pokazali želju i za pisanjem pjesmica, odnosno rima. Nakon nekih vježbi u traženju rime, pa i slušanju pjesmica započeo je individualan rad na sastavljanju jednostavnih pjesmica. No prethodno smo se vratili početku, tj. razgovoru o životu, o svakodnevnim težnjama i interesima, a misli svakog pojedinca odlutale su u daleke prostore. Rezultate njihova stvaralačkog rada objelodanili smo u maloj knjižici kojoj su oni sami odabrali naslov »We Create in English«. Osim pjesmica tu su se našli i kratki prozni tekstovi o porodici, o našoj zemlji i o našem gradu, pisma prijateljima i sl. Evo nekoliko primjera iz spomenute zbirke:

Renata Bogović, tada učenica VI razreda, napisala je:

SAILOR

A small boat sails across the blue sea
On the boat is my love
Terrible storm takes the boat into
the deep blue
and my sailor, too.
On the seashore I'm sitting alone.
My eyes are full of tears
I wait for my sailor.

Snježana Tomić, tada učenica VIII razreda, pjeva o svojoj ljubavi:

FAR, FAR AWAY

Far, far away
Somewhere behind the sun
You live your life.
Do you know that I love you?
Do you know that I look for you?
Somewhere behind the sun
You live your life.

Uz prigodne praznike pojavile su se pjesme pune ljubavi, kao što je ova posvećena majci, koju je napisala Mirjana Siročić, tada učenica VI razreda:

MY FRIEND

I have only one friend,
This is my mother.
Only she can cure my sorrow.
I love my mother so much
And she loves me even more.

Svaki je učenik pisao o onome što je želio, pa se tako među ostalim našao i ovaj opis Marine Novak, tada učenice VIII razreda.

MY LITTLE SISTER

My little sister is as pretty as a spring day. Her eyes are soft and her hair is smelling as a lily.

She was born in Zagreb. Her name is Sanja. Every day I buy sweets for my sister. She always says »Thank you«. Soon she goes to buy many, many sweets.

We get along very well, and I think we are the best sisters in the world!

Jadranka Čabraja napisala je pismo djevojčici Annie s kojom se želi dopisivati:

Dear Annie,

Thank you very much for your letter.

I am a girl. My name is Jadranka. I go to VI B form. I am 12 years old. My mother and father work in a factory. I have got three sisters.

The weather is not fine in Zagreb. The sky is grey. It rains all the days.

I have got a pet dog.

How are you? Have you got any brothers or sisters? What form are you in? Have you got a pet? Now I must hurry.

Write to me again. Goodbye.

Your penfriend
J. Č.

Učenici su sastavljali pjesme i prozne tekstove na satovima dodatne nastave, sjedeći svaki u svom kutu sobe. Ideja je bilo dovoljno, no bilo je problema kako izraziti ono što se osjeća. Neke su pogreške učenici sami uočavali dok su naglas čitali ono što su napisali, a neke smo zajednički ispravljali. Poneku krivo upotrijebljenu riječ zajednički smo pokušali zamijeniti boljom, nakon čega su učenici prepisali svoj rad i čistopis predali u zajedničku mapu slobodnih radova.

Ove školske godine (1976/77) intenzivnije je radila skupina učenika osmihih razreda, a svoje radove objavila je u okviru škole u časopisu pod već spomenutim naslovom »We Create in English«.

Učenici su pisali o tome kako su proveli i kako će provesti praznike, ispjevali su pjesme, iznoseći osjećaje koje u njima bude godišnje dobi i razni ugođaji dana, a nisu izostale ni pjesme pune ljubavi i čežnje. Diana Pripuz piše:

IN THE SKY

In the sky
I can see the Sun
In the sky
I can see the Moon and the Stars
In the Stars
I can see your eyes.

Mirjana Siročić:

EYES

I love two eyes, because they love me,
I love two eyes as cool land which loves the sun,
As thirsty soil which loves rain,
I love two green eyes because they look
Like two lakes in a desert,
I love two eyes because they love me.

Gordana Špoljar piše:

AUTUMN IS HERE

The days are not the same as in summer
They are much different
The green leaves are now yellow
They fall down from branches and die
Birds are not singing so much
They go to the south
On the sky sails a dark cloud full of rain
Autumn is here.

Na Ljiljanu Ujlaki učinio je snažan dojam veliki sat na kuhinjskom zidu:

CLOCK

In my house on the kitchen wall
There is a big clock.
It is never fast or slow
It is a very precise clock.

When it is half past
The clock strikes »Ding-dong!«
When it is full hour
It says »Cookoo, cookoo!«

I like my clock
When it loudly makes »Ding-dong!«

A učenik Danko Petrović, koji očito mnogo voli prirodu, izrazio je to u svom opisu

IN THE MOUNTAINS

Many people often go to the mountains because there are fine trees and flowers there. Sometimes they go by cable car, but many people like walking up, so they climb the mountains. Alpinists climb very high mountains.

Everywhere in the mountain one can smell trees and flowers and breathe fresh air.

On high mountains there is always snow. There are mountain huts on top of them, so that mountaineers could rest. In winter people go skiing there. They put winter clothes on. They ski all the way down to the valley.

Još mnogo drugih pjesama i prozних prikaza sadržava ovogodišnje izdanje našeg časopisa, kojim se — sasvim razumljivo — učenici, pripadnici skupine veoma ponose. Učenici su sami sudjelovali u tehničkoj izradi i opremi lista, a svoje su radove ilustrirali jednostavnim crtežima.

UPUTE SURADNICIMA I ČITAOCIMA

Da bi se ubrzalo recenziranje priloga i njihovo objavljivanje, molimo suradnike da se pridržavaju slijedećih uputa:

1. Priloge treba pisati strojem u 3 primjerka (od kojih jedan na debljem papiru) s proredom tako da na jednoj strani bude 30 redaka, a u svakom retku 60 znakova (standardna kartica).

2. Prilozi za rubrike Lingvistika i Metodika mogu imati najviše 16 strana (»kartica«), a prilozi za ostale rubrike najviše 8 strana (»kartica«).

3. Rukopis mora biti potpisan.

4. Molimo suradnike da uz rukopis pošalju: a) točnu adresu, b) zanimanje i titulu, c) naziv i adresu ustanove u kojoj su zaposleni. Ove podatke treba napisati na posebnom listu ili na zadnjoj strani rukopisa.

5. Svi se objavljeni rukopisi honoriraju, pa molimo suradnike da pošalju i broj tekućeg računa kako bi im se nakon izlaska broja u kojem su surađivali mogao poslati honorar.

Molimo čitatelje da pretplatu i sve dopise u vezi s pretplatom šalju na adresu: Školska knjiga, Masarykova 28, 41000 Zagreb.